

Miljöhänsyn i skogsbruket

GRUNDER

Hänsyn behövs vid alla åtgärder

Miljöhänsyn ska tas vid alla åtgärder i skogsbruket. Rätt utformad och på rätt plats är den ett mycket viktigt komplement till andra skyddsformer.

I arbetet med att behålla den biologiska mångfalden finns mängder med avvägningar att göra. En viktig utgångspunkt är att efterlikna företeelser som tidigare skapades av naturlig störning, till exempel av brand, vatten och snöbrott, samt av människors påverkan i form av tidigare markanvändning. Ett kompletterande förhållningssätt är att förstå de krav på livsmiljön olika arter har på skogslandskapet.

Skogslandskap, mark och vatten

Miljöhänsynen kan förbättras inom många områden. Fler-skiktning (träd i olika höjdsnitt i beståndet), hög lövandel, död ved och gamla grova träd är kvaliteter som är en bristvara i våra dagars skogar. Ett resultat är att de lämpliga miljöerna för djur, växter och svampar kan bli för få, för små och ligga för långt ifrån varandra.

Naturskogen kännetecknas av levande och döda träd i alla åldrar.

På mark med dålig bärighet kan körning orsaka djupa spår. Detta kan, förutom att ändra markstruktur och hydrologi, även skada kvarvarande träd och orsaka produktionsnedsättningar. Ett av de större problemen vid markskador är utförsel av slam i vattendragen. Det kan täcka botten och förstöra reproduktionsmöjligheterna för fisk och bottenlevande organismer.

Kantzoner utgör, liksom vattendrag och våtmarker, viktiga naturliga korridorer i skogslandskapet. Många arter har sin huvudsakliga livsmiljö i dessa övergångar mellan skog och annan mark. De träd och buskar som finns i zonerna mot sjöar och vattendrag ger dessutom näring till olika vattenlevande arter.

Miljöhänsyn ska tas på alla typer av skogsmark. På impediment, de allra magraste markerna i skogen, gäller förbud mot avverkning om ytan är större än 0,1 hektar.

Biotoper

Med hänsynskrävande biotoper menas områden med påtagliga naturvärden där särskild hänsyn skall tas vid alla skötsel-

Kantzonen mot vattendrag.

Foto: Jan Bengtsson

Kantzonen mot våtmark. Övergång mellan fastmark och myr.

Foto: Jan Bengtsson

låtmarker för att förhindra eller begränsa skador i och invid biotopen. De kan ofta urskiljas från omgivningen genom att de innehåller fler äldre eller döda träd, har större mängd ovanliga trädslag eller att miljön är torrare eller fuktigare än angränsande skog. En hänsynskrävande biotop kan motivera att skogsmark bevaras orörd eller får förstärkt hänsyn. Men de kan också, bland annat på grund av att de är av mindre storlek, rymmas i bestånd som målklassas som produktions-skog.

Hasselund ett exempel på en hänsynskrävande biotop.

Foto: Johan Nitare

En del hänsynskrävande biotoper kan ha så höga naturvärden att de är nyckelbiotoper.

Hänsyn till befintliga hänsynskrävande biotoper är inte alltid tillräcklig. Genom att lämna skogs- och trädgrupper vid förnygringsavverkningen kan värden återskapas på sikt. Denna hänsyn kan med fördel knytas till fuktdrag eller andra avvikelser i beståndet. Om det redan finns hänsynskrävande biotoper bör en förstärkning av dessa prioriteras högt.

Mindre trädgrupper och enskilda träd

Den hänsyn som tas till biotoper ryms inom det som skogsbruket ofta beskriver som hänsynsytor och hänsynsområden. Det behöver kompletteras med detaljhänsyn, till exempel genom att lämna gamla träd, boträd, högstubbar, gamla vindfällen eller bärande träd och buskar.

Dofttickan är en rödlistad signalart som nästan uteslutande växer på levande gamla sälgar.

Kulturmiljöer, friluftsliv och rekreation

Kulturmiljöerna har stora värden. I Kulturmiljölagen kommer det bland annat till uttryck på följande sätt "Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas."

Det är viktigt att inte glömma människors behov av friluftsliv och rekreation. Med anpassningar av skogsbruket kan upplevelserna och intresset för skogen öka.

Hålväg, en av alla de kulturmiljöer som kräver hänsyn.

Foto: Michael Ekstrand

En gemensam angelägenhet

Skogen är till nytta för alla, även för den som inte lever direkt i eller av den. I skogsvårdslagens 1 § uttrycks det på följande sätt:

"Skogen är en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen."

Tillgängligheten och upplevelser ökar intresset för skogen som plats för friluftsliv och rekreation.

Foto: Kristian Svedberg

I skogsvårdslagen beskrivs den hänsyn skogsbruket ska ta till natur- och kulturmiljövårdens intressen samt till rennäringen. I kulturmiljölagen skyddas fornlämningar, medan miljöbalken är en samlad svensk lag för skydd av bland annat områden, arter och organismgrupper. Gemensamma mål och strategier har dessutom utvecklats internationellt.

Konsumenternas intresse för miljöhänsyn har skapat en marknad för miljömärkta produkter. Det har också slagit igenom i skogsbruket där skogscertifiering har blivit vanligt förekommande.

För mer information

Miljöhänsyn i skogsbruket

Boken ska ge läsaren saklig fakta och beskriva vägen till ett funktionellt hänsynsarbete i skogsbruket. Förhoppningen är att den också ska skapa intresse och engagemang för de värden som finns i skogen.
156 sidor

Best.nr. 0021

www.skogsstyrelsen.se/bocker

Kontakta Skogsstyrelsen för mer information. Se även hemsidan www.skogsstyrelsen.se

© Skogsstyrelsen, 2015

All faktainnehåll i informationsbladet överensstämmer med Skogsstyrelsens folder *Miljöhänsyn i skogsbruket – Grunder*. Best. nr. 1014

Redaktör: Roynne Andersson
Illustratör: Bo Persson